

ग्रंथालय संचालनालय
म. राज्य, मुंबई
आवक क्रमांक ५२०
दिनांक २०/११/१३
कार्या ३

(अ) "ग्रंथपाल" या पदनामाऐवजी "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी" व
(ब) "शासकीय जिल्हा ग्रंथालय" ऐवजी "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी
कार्यालय" असा बदल करणेबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक मराग्रं-२०११/(प्र.क्र.१४४/११)/साशि-५

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०००३२.

दिनांक : १९ सप्टेंबर, २०१३.

संदर्भ : ग्रंथालय संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांची पत्रे

(१) क्र.३२/विकेंद्रीकरण/२००९-१०/२३७०, दिनांक १०.०६.२००९ व

(२) क्र.३२/विकेंद्रीकरण/२००९-१०/१७४३६, दिनांक २८.०३.२०११

प्रस्तावना : ग्रंथालय संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील कार्यालयांतर्गत सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयांच्या कामकाजामध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ होत आहे. नवीन ग्रंथालयांचे मान्यतेसाठी व दर्जाबदलांसाठी राज्यभरातून प्राप्त होणा-या प्रस्तावांची मुदतीत छाननी करणे, प्रत्यक्ष जागेवर जाऊन तपासणी करणे, त्यानुसार मान्यतेसाठी शिफारशी करणे, पुढील सर्व अनुषंगिक कामे, तसेच पूर्वी मान्यता दिलेल्या ग्रंथालयांची कागदपत्रे, वार्षिक अहवाल, ऑडीट रिपोर्ट प्राप्त करून घेणे, शक्य तितक्या वार्षिक तपासण्या करणे व अनुदान दोन हप्त्यात वितरित करणे, राजा राममोहन रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठानांतर्गत योजनांची अंमलबजावणी करणे, पुरस्काराचे प्रस्ताव प्राप्त करून त्यांची प्रत्यक्ष भेट देऊन तपासणी करणे, इ., अशी विविध कामे विभागीय सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयांकडून केली जातात. तसेच अर्थसंकल्पीय कामकाज, प्रशासकीय मान्यता, पुरवणी प्रस्ताव, अशा प्रकारची महत्त्वाची कामेसुद्धा अखत्यारितील सर्व जिल्ह्यांशी संपर्कात राहून विभागीयस्तरावरून केली जातात. विभागीय ठिकाणाहून त्या विभागामधील सर्व जिल्ह्यांचा कारभार नियंत्रित करावा लागत असल्यामुळे, मनुष्यबळ अधिक वाया जाते. तुलनात्मकदृष्ट्या शासनावर अधिक आर्थिक भार पडतो, सर्वसामान्य जनतेला कामकाजाच्या दृष्टीकोनातून अधिक त्रास होतो. तसेच शासन यंत्रणेलासुद्धा विभागीय कार्यालयातून, त्या विभागातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये नियंत्रण ठेवणे सर्वदृष्टीने कठीण होते. परिणामी छोट्या छोट्या महत्त्वाच्या कामांना आणि जनकल्याणास आवश्यक ती गती देणे शक्य होत नाही. सद्यःस्थितीत सर्व ३५ जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा ग्रंथालये कार्यरत आहेत. त्यामुळे विभागीय सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयांच्या कामाचे विकेंद्रीकरण करून त्याचे जिल्हा ग्रंथालयात वाटप करून, सध्या अस्तित्वात असलेले (अ) "ग्रंथपाल या पदनामाऐवजी "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी" व (ब) "शासकीय जिल्हा ग्रंथालय" ऐवजी "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय" असा बदल करण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

सद्यःस्थितीत सर्व ३५ जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा ग्रंथालये कार्यरत आहेत. त्यामुळे जिल्ह्यांच्या कामाचे विकेंद्रीकरण करण्याच्या दृष्टीकोनातून सद्यःस्थितीतील (अ) "ग्रंथपाल" या पदनामाऐवजी, "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी" व (ब) "शासकीय जिल्हा ग्रंथालय" ऐवजी "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय" असा बदल करण्यात येत आहे. याकरिता विभागीय सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयामधील संबंधित जिल्ह्याचे काम पहाणारा कर्मचारी वर्ग आणि संबंधित जिल्ह्याचे काम, त्या त्या संबंधित जिल्हा ग्रंथालय कार्यालयात वर्ग करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. संबंधित जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या ग्रंथालय सेवा तसेच आवश्यक निधी बाबतची सर्व कामे आणि शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांची अनुदानाविषयक आणि संबंधित सर्व कामे पाहण्यास "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी" यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालयांमध्ये,

त्यांच्यासह निरीक्षक, तांत्रिक सहाय्यक, मुख्य लिपिक/वरिष्ठ लिपिक/कनिष्ठ लिपिक व शिपाई, चौकीदार ही पदे उपलब्धतेनुसार राहतील.

२. सहाय्यक ग्रंथालय संचालक यांच्याकडे असलेली संबंधित जिल्ह्यातील सर्व कामे व संबंधित जिल्ह्यांसाठी आवश्यक असलेला कर्मचारी वर्ग "जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी" यांचेकडे आवश्यक त्या प्रमाणात सोबतच्या परिशिष्ट "अ" नुसार ग्रंथालय संचालकांनी त्यांचेस्तरावर वर्ग करावा. तसेच जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी यांच्याकडून प्राप्त झालेले सर्व प्रकारचे प्रस्ताव व अन्य कार्यालयीन माहिती, सहाय्यक ग्रंथालय संचालक यांनी विद्यमान पद्धतीप्रमाणे अंतिम मंजूरीसाठी संचालनालयाकडे सादर करावी. सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयामध्ये त्यांच्यासह निरीक्षक, मुख्य लिपिक/ वरिष्ठ लिपिक/ कनिष्ठ लिपिक व शिपाई ही पदे उपलब्धतेनुसार राहतील.

३. संबंधित जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी हे त्या त्या कार्यालयाचे आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून काम पहातील.

४. सहाय्यक ग्रंथालय संचालक यांचे त्यांच्या विभागातील सर्व जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालयांवर नियंत्रण राहिल. त्या विभागाचे ते नियंत्रक अधिकारी राहतील.

५. वरीलप्रमाणे सर्व कार्यवाही करण्याचे अधिकार ग्रंथालय संचालक, महाराष्ट्र राज्य यांचेकडे राहतील.

६. हे आदेश सामान्य प्रशासन विभाग व वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.३०५/व्यय-५, दिनांक २७.५.२०१३ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(रा.वि. जाधव)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

सहपत्र : परिशिष्ट "अ"

प्रति,

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/ नागपूर

अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी

मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव

ग्रंथालय संचालक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

ग्रंथपाल, राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय, मुंबई

सहाय्यक ग्रंथालय संचालक, विभागीय कार्यालये (६) }

ग्रंथपाल, सर्व शासकीय विभागीय ग्रंथालये } ग्रंथालय संचालनालयामार्फत

ग्रंथपाल, सर्व शासकीय जिल्हा ग्रंथालये }

मा. मंत्री (उवतंशि) व मा. राज्यमंत्री (उवतंशि) यांचे खाजगी सचिव

सा. प्र. वि. नि. वि. वि. महाराष्ट्र, मुंबई-३२

उच्च व तंत्रशिक्षण विभागातील सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी,

निवड नस्ती (साशि-५)

परिशिष्ट- अ

अ. क्र	विभाग/ जिल्हा कार्यालय	विद्यमान मंजूर अधिकारी व कर्मचारी वृंद													फेरवाटपानंतर राहणारा अधिकारी व कर्मचारी वृंद												
		स.ग्रं. सं	जि.ग्रं. वर्ग-२	वर्ग-३			मु.लि.	व.लि.	क.लि.	नि.स.	वा.चा.	शिपाई	चोकी दार	एकूण	स.ग्रं. सं	जि.ग्रं. अधि.	जि.ग्रं. वर्ग-३	निरी.	ता.स	मु.लि.	व.लि.	क.लि.	नि.स.	वा.चा.	शिपाई	चोकी दार	एकूण
				जि.ग्रं.	निरी.	ता.स																					
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)	(१२)	(१३)	(१४)	(१५)	(१६)	(१७)	(१८)	(१९)	(२०)	(२१)	(२२)	(२३)	(२४)	(२५)	(२६)	(२७)	(२८)
१	अमरावती विभाग, सग्रसं	१	०	०	३	०	०	३	१	०	०	२	०	१०	१	०	०	१	०	०	१	१	०	०	२	०	६
१.१	शाजिग्रं, अमरावती	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	०	१	०	०	१	०	५
१.२	शाजिग्रं, बुलढाणा	०	०	१	०	०	०	०	१	१	१	२	१	७	०	०	१	०	०	०	१	१	१	२	१	७	
१.३	शाजिग्रं, यवतमाळ	०	०	१	०	०	०	०	१	०	१	१	५	०	०	१	०	०	०	१	१	०	१	१	१	६	
१.४	शाजिग्रं, वाशिम	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	१	०	०	१	०	०	५	
१.५	शाजिग्रं, अकोला	०	०	१	०	०	०	०	१	१	०	२	१	६	०	०	१	१	०	०	१	१	०	२	१	७	
१	एकूण	१	२	३	३	२	०	३	६	२	२	९	३	३६	१	२	३	३	२	०	३	६	२	२	९	३	३६
२	ओरंगाबाद विभाग, सग्रसं	१	०	०	४	०	१	३	३	०	०	२	०	१४	१	०	०	१	०	१	०	१	०	०	२	०	६
२.६	शाजिग्रं, जालना	०	१	०	०	१	०	१	१	०	०	१	१	६	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	१	५
२.७	शाजिग्रं, नोंदेड	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	०	१	१	०	०	१	०	५
२.८	शाजिग्रं, ओरंगाबाद	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	१	१	०	०	१	०	६
२.९	शाजिग्रं, बीड	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	१	०	०	०	१	०	५	
२.१०	शाजिग्रं, परभणी	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	०	०	२	०	०	१	५	
२.११	शाजिग्रं, हिंगोली	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	०	०	२	०	०	१	५	
२.१२	शाजिग्रं, लातूर	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	१	१	०	०	१	०	६
२.१३	शाजिग्रं, उस्मानाबाद	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	०	१	०	०	१	५	
२	एकूण	१	८	०	४	८	१	४	११	०	०	१०	१	४८	१	८	०	४	८	१	४	११	०	०	१०	१	४८
३	नागपूर विभाग, सग्रसं	१	०	०	३	०	१	१	२	०	०	२	०	१०	१	०	०	१	०	१	०	१	०	०	२	०	६
३.१४	शाजिग्रं, नागपूर	०	०	१	०	०	०	०	१	१	१	२	१	७	०	०	१	०	०	०	१	१	१	२	१	७	
३.१५	शाजिग्रं, चंद्रपूर	०	०	१	०	०	०	०	१	१	१	२	१	७	०	०	१	०	०	०	१	१	१	२	१	७	
३.१६	शाजिग्रं, वर्धा	०	०	१	०	०	०	०	१	१	१	२	१	७	०	०	१	०	०	०	१	१	१	२	१	७	
३.१७	शाजिग्रं, भंडारा	०	०	१	०	०	०	०	१	१	१	२	१	७	०	०	१	०	०	०	१	१	१	२	१	७	
३.१८	शाजिग्रं, गोंदिया	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	२	०	०	१	०	६	
३.१९	शाजिग्रं, गर्डाचरोली	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	१	१	०	०	१	५	
३	एकूण	१	२	४	३	२	१	१	८	४	४	१२	४	४६	१	२	४	३	२	१	१	८	४	४	१२	४	४६
४	नाशिक विभाग, सग्रसं	१	०	०	३	०	०	३	२	०	०	२	०	११	१	०	०	१	०	१	१	०	०	२	०	६	
४.२०	शाजिग्रं, नाशिक	०	१	०	०	१	०	१	१	०	०	१	१	६	०	१	०	०	१	०	१	१	०	०	१	१	६
४.२१	शाजिग्रं, भुळे	०	१	०	०	१	१	१	१	०	०	१	१	७	०	१	०	०	१	१	०	१	०	०	१	१	६
४.२२	शाजिग्रं, नंदूरबार	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	२	०	०	०	१	०	६	
४.२३	शाजिग्रं, जळगाव	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	१	१	०	०	१	५	
४.२४	शाजिग्रं, अहमदनगर	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	१	१	०	०	१	५	
४	एकूण	१	५	०	३	५	१	५	७	०	०	७	२	३६	१	५	०	३	५	१	५	७	०	०	७	२	३६
५	पुणे विभाग, सग्रसं	१	०	०	६	०	१	४	३	०	०	२	०	१७	१	०	०	१	०	१	०	१	०	०	२	०	६
५.२५	शाजिग्रं, पुणे	०	१	०	०	१	१	१	१	०	०	१	१	७	०	१	०	१	१	१	१	१	०	०	१	१	८
५.२६	शाजिग्रं, कोल्हापूर	०	१	०	०	१	१	१	१	०	०	१	१	७	०	१	०	१	१	१	१	१	०	०	१	१	८
५.२७	शाजिग्रं, सोलापूर	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	२	१	०	०	१	७	
५.२८	शाजिग्रं, सांगली	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	२	०	०	१	०	७	
५.२९	शाजिग्रं, सातारा	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	१	१	०	१	२	०	०	१	७	
५	एकूण	१	५	०	६	५	३	६	८	०	०	७	२	४३	१	५	०	६	५	३	६	८	०	०	७	२	४३
६	मुंबई विभाग, सग्रसं	१	०	०	२	०	१	१	०	०	०	२	०	७	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०	२	०	६
६.३०	शाजिग्रं, ठाणे	०	१	०	०	१	१	१	०	०	०	१	१	६	०	१	०	०	१	१	०	१	०	०	१	१	६
६.३१	शाजिग्रं, मुंबई शहर	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	५	
६.३२	शाजिग्रं, मुंबई उपनगर	०	१	०	०	१	१	१	०	०	०	१	१	६	०	१	०	०	१	१	०	०	०	०	१	१	६
६.३३	शाजिग्रं, रायगड	०	१	०	०	१	०	१	१	०	०	१	१	६	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	५	
६.३४	शाजिग्रं, रत्नागिरी	०	१	०	०	१	१	०	१	०	०	१	१	६	०	१	०	१	१	०	१	०	०	१	१	७	
६.३५	शाजिग्रं, सिंधुदुर्ग	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	४	०	१	०	०	१	०	१	१	०	०	१	५	
६	एकूण	१	६	०	२	६	४	३	५	०	०	८	४	३९	१	६	०	२	६	४	३	५	०	०	८	४	३९
	एकत्रित (१ ते ६ एकूण)	६	२८	७	२१	२८	१०	२२	४५	६	६	५३	१६	२४८	६	२८	७	२१	२८	१०	२२	४५	६	६	५३	१६	२४८